

ION POPESCU-SIRETEANU, *CHESTIONAR PĂSTORESC*,
PITEȘTI, EDITURA TIPARG, 2013, 106 P.

Chestionarul păstoresc reprezintă – așa cum menționează însuși autorul atât în introducerea, cât și în scurta posfață a lucrării – o „*muncă îndelungată, dar necesară pentru adunarea sistematică a întregului material lingvistic și etnografic referitor la această străveche și importantă ocupație a poporului român*”.

Documentarea științifică și cercetarea de teren au fost realizate în decenii de observare a activităților specifice oieritului, în întrepătrunderea lor cu botanica și astronomia populară, ori cu structura geo-morfologică a formelor de relief pe care turmele se deplasau. Lucrările editate și tipărite de predecesori, printre alții, precum: Bogdan Petriceicu Hasdeu, **Obiceiele juridice ale poporului român. Programa** (1878) și **Etymologicum Magnum Romaniae** (1886); Ion Mușlea prin publicarea periodicului *Anuarul Arhivei de folclor* (începând cu anul 1932) sau Ion Mușlea și Ovidiu Bîrlea, **Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu** (1970) – toate l-au determinat pe autor să continue cercetarea de teren și să publice, într-o primă formă în anul 1971, un chestionar care cuprindea 1106 întrebări. Retipărit la Iași, în anul 1983, aceasta a prezentat un interes deosebit pentru cercetarea etnografiei păstoritului prin cele 1700 de întrebări și 100 de propuneri de texte referitoare la păstoritul românesc.

Dar munca de elaborare și sinteză a continuat prin consultarea unei bogate bibliografii (atlase, dicționare, texte dialectale, studii și monografii, glosare, culegeri de folclor, scrieri etnografice, ș. a.), astfel încât numărul întrebărilor, inserate în **Chestionarul păstoresc/2013**, ajunge la 1847. Cu toate că oscilează între întrebările scurte (având ca rezultat „o anchetă care să colecteze un bogat material lingvistic”) și cele indirecte (din dorința de a realiza o „împietire între ancheta lingvistică și cea etnografică”), cercetătorul ne indică și „o listă de probleme pentru culegerea de texte păstorești, pe baza unor întrebări sau

a unui enunț orientativ”. Se realizează, astfel, un „echilibru între ancheta lingvistică și cea etnografică [...], suplimentându-se fondul de informații necesare definirii acestora”.

Propriu-zis, autorul își propune și, în mare măsură, reușește să inducă celor care doresc să aplice chestionarul, obținerea unei „înregistrări pe orizontală a terminologiei păstorești”, deși „întrebările care cer răspunsuri pentru trecut nu pot contribui decât la o cunoaștere parțială a terminologiei vechi a păstoritului” (p. 4).

Informațiile inserate în cele 24 de capitole ale cărții sunt dintre cele mai diverse, cu legătură directă în domenii precum cele ale arhitecturii și portului popular, mitologiei, dreptului tradițional, meșteșugurilor tradiționale sau a medicinei pastorale. Structurată în „Chestiunile generale” (p. 11-12), cele de „antamare” a actorilor și de „organizare a habitatului specific” (p. 13-45), urmate de cele care privesc „evidența și producția” (p. 46-66 și 72-78), combinate cu „starea de sănătate” a subiecților (p. 67-72) și a elementelor de port/a obiceiurilor din viața păstorilor (p. 79-88) – lucrarea se încheie cu referirile directe la dreptul cutumiar (p. 89-90) și cele de conexiune cu antropologia lingvistică (p. 91-93). Mai mult, autorul nu uită să adauge o interesantă listă de „Propuneri de texte privitoare la păstorit” (p. 94-98), precum și un „Adaos la **Chestionarul păstoresc**” (p. 99-105) – fără a preciza, însă, de ce a fost necesar sau în ce context a apărut necesitatea inserării celui din urmă.

De altfel, cercetătorul lasă libertatea lectorului de „a se orienta” și „a trece peste întrebări care i se par nepotrivite”, cu toate că „marea majoritate a întrebărilor [...] poate fi pusă pe întreg teritoriul lingvistic românesc”, iar „anchetatorul” poate „lărgi acest chestionar [...] sau poate culege texte la care autorul (Ion Popescu-Sireteanu – n. n.) nu s-a gândit”.

Trecând prin/peste greutatea ideologică (și politică) specifice anilor 1971 și 1983, în care a fost editat/reeditat **Chestionarul**, autorul nu poate decât să nutrească speranța că ediția din anul 2013 a fructificat pe deplin, peste decenii, munca unei întregi generații de etnografi, antropologi și lingviști.

Dimitrie-Ovidiu Boldur